DOMSTOLENS DOM
14. januar 1987 *

I sag 278/84,

Forbundsrepublikken Tyskland, ved Ministerialrat Martin Seidel som befuldmægtiget, og advokat D. Ehle, Köln, og med valgt adresse i Luxembourg på den tyske ambassade,

sagsøger,

mod

Kommissionen for De europæiske Fællesskaber, ved juridisk konsulent Peter Karpenstein som befuldmægtiget, og med valgt adresse i Luxembourg hos G. Kremlis, Kommissionens juridiske tjeneste,

sagsøgt,

hvori der er nedlagt påstand om annullation af artiklerne 1, 2 og 3 i Kommissionens forordning nr. 2677/84 af 20. september 1984 om overgangsforanstaltninger i forbindelse med opskrivningen af den repræsentative kurs for den tyske mark pr. 1. januar 1985 (EFT L 253, s. 31),

har

DOMSTOLEN,

sammensat af præsidenten Mackenzie Stuart, afdelingsformændene C. Kakouris, T. F. O'Higgins og F. Schockweiler, dommerne G. Bosco, T. Koopmans, O. Due, K. Bahlmann og R. Joliet,

generaladvokat: Sir Gordon Slynn
justitssekretær: P. Heim

på grundlag af retsmøderapporten som ændret efter den mundtlige forhandling den 2. juli 1986, hvorunder sagsøgeren var repræsenteret ved D. Ehle og Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved P. Karpenstein,

* Processprog: Tysk.

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 16. december 1986,

afsagt følgende

Dom

1 Ved stævning, indleveret til Domstolens justitskontor den 23. november 1984, har Forbundsrepublikken Tyskland i medfør af EØF-traktatens artikel 173, stk. 1, anlagt sag med påstand om annullation af artiklerne 1, 2 og 3 i Kommissionens forordning nr. 2677/84 af 20. september 1984 om overgangsforanstaltninger i forbindelse med opskrivningen af den repræsentative kurs for den tyske mark pr. 1. januar 1985 (EFT L 253, s. 31).

2 For at afhjælpe de vanskeligheder, som var forårsaget af de monetære udligningsbeløb, og som led i de fælles bestræbelser på igen at tilpasse landbrugssektoren til de faktiske økonomiske forhold, foretog Rådet med virkning fra den 1. januar 1985 en opskrivning af de repræsentative kurser for tyske mark og nederlandske gylden for at bringe dem på niveau med centralkurserne, og ændrede på visse punkter beregningen af de monetære udligningsbeløb. Reglerne herom er indeholdt i forordning nr. 855/84 af 31. marts 1984 om beregning og afvikling af de monetære udligningsbeløb, der gælder for visse landbrugsprodukter (EFT L 90, s. 1).

3 I Forbundsrepublikken Tyskland medførte de nye omregningskurser en nedgang i støttepriserne på landbrugsprodukter, udtrykt i national valuta, og påførte dermed landbrugerne en indtægtsnedgang. Til kompensation herfor blev den tyske regering i henhold til artikel 3 i forordning nr. 855/84 bemyndiget til at yde de tyske landbrugere en særstøtte, som delvis skulle finansieres af Fællesskabet, og som var fastsat til et gradvis faldende beløb. Efter anmodning fra den tyske regering fastsatte Rådet, med virkning fra den 1. juli 1984, ved beslutning 84/361 af 30. juni 1984 om støtte til landbrugerne i Forbundsrepublikken Tyskland (EFT L 185, s. 41) støttebeløbet til maksimalt 5% af den pris, excl. moms, som køberen betaler for landbrugsproduktet. Denne foranstaltning blev således gennemført seks måneder før den repræsentative kurs for tyske mark blev opskrevet pr. 1. januar 1985.

4 Endelig bestemte artikel 7 i forordning nr. 855/84, at der kunne træffes overgangsforanstaltninger, forudsat de var nødvendige bl. a. for

» — at undgå forstyrrelser som følge af opskrivningen af de repræsentative kurser for tyske mark og nederlandske gylden pr. 1. januar 1985«.

De nævnte foranstaltninger skulle træffes i overensstemmelse med den såkaldte forvaltningskomitéprocedure, dvs. den fremgangsmåde, som er foreskrevet i artikel 6 i Rådets forordning nr. 974/71 af 12. maj 1971 om visse konjunkturpolitiske foranstaltninger, der skal træffes inden for landbrugssektoren (EFT 1971 I, s. 231), der henviser til fremgangsmåden i artikel 26 i Rådets forordning nr. 2727/75 af 29. oktober 1975 om den fælles markedsordning for korn (EFT L 281, s. 1).

5 Den 20. september 1984 udstedte Kommissionen den i sagen omtvistede forordning nr. 2677/84 — som trådte i kraft den 21. september 1984 — efter at udkastet hertil samme dag var blevet fremlagt i de »agromonetære« forvaltningskomiteer (dvs. Forvaltningskomiteerne for Korn og Sukker). Forordningens artikler 1-3 indeholder en række særlige overgangsbestemmelser for korn-, sukker- og kartoffelstivelsessektorerne i Forbundsrepublikken Tyskland. Herved blev anvendelsen af den nye, opskrevne repræsentative kurs for interventionsopkøb fremskyndet til den 14. september 1984 for korn — med undtagelse af en mængde på 2,5 mio tons — og for sukkers vedkommende fremskyndet til den 21. september 1984 (jfr. forordningens artikler 1 og 2). For så vidt angår de for sukkerfabrikanterne bindende minimumspriser på sukkerroer og den for stivelsesfabrikanterne bindende minimumspris til kartoffelproducenterne, foreskrev forordningens artikel 3 endvidere, at der inden for hele høståret 1984-85 skulle anvendes særlige omregningskurser, som lå mellem de tidligere og de nye repræsentative kurser, og som var vægtet i forhold til de perioder, hvorunder de nævnte fabrikanter indkøbte råstoffer og solgte deres færdigprodukter.

6 Vedrørende de relevante fællesskabsretlige bestemmelser, parternes argumenter og indlæg om de faktiske omstændigheder henvises til retsmøderapporten. Disse omstændigheder omtales derfor kun i det følgende, såfremt det på de enkelte punkter er nødvendigt for forståelsen af Domstolens argumentation.

7 Til støtte for sin annullationspåstand har forbundsregeringen fremført følgende anbringender:

— Tilsidesættelse af væsentlige formkrav,

— manglende bemyndigelse for Kommissionen til at udstede de anfægtede bestemmelser samt tilsidesættelse af princippet om Fællesskabets finansiering af de monetære udligningsbeløb,

— tilsidesættelse af forordning nr. 855/84 på grund af ændringen i de frister, som Rådet fastsatte i forordningen for anvendelse af den nye repræsentative kurs på DM,

— tilsidesættelse af forbuddet mod forskelsbehandling,

— tilsidesættelse af forbuddet mod udstedelse af bestemmelser med en indre modstrid,

— tilsidesættelse af princippet om den berettigede forventning.

Den anførte tilsidesættelse af væsentlige formkrav

8 Det fremgår af sagen, at Kommissionen, efter at have offentliggjort en meddelelse i EF-Tidende den 14. september 1984 (EFT L 244, s. 45), hvori den henledte de interesserede parters opmærksomhed på, at den havde til hensigt at vedtage en række »foranstaltninger for korn i henhold til artikel 7 i forordning (EØF) nr. 855/84 med henblik på at undgå unormalt store interventionsopkøb som følge af opskrivningen af de repræsentative kurser for tyske mark... pr. 1. januar 1985«, ved telex af 18. september 1984 indkaldte medlemsstaternes repræsentanter til et møde den 20. september 1984 i de »agromonetære« forvaltningskomiteer (Forvaltningskomiteerne for Korn og Sukker). Ifølge indkaldelsen skulle komiteerne afgive udtalelse om et udkast til en kommissionsforordning »om overgangsforanstaltninger i forbindelse med opskrivningen af den repræsentative kurs for DM... pr. 1. januar 1985«.

9 Under mødet i forvaltningskomiteerne den 20. september 1984 blev forordningsudkastet omdelt som mødedokument. Det fremgår af det kortfattede mødeprotokollat, at udkastet gav anledning til en »bred meningsudveksling«, at mødet blev udsat »for at give delegationerne mulighed for at indhente instrukser hjemmefra«, at der ved mødets genoptagelse blev forelagt delegationerne et ændret udkast, der tog hensyn til visse af de punkter, som var blevet rejst under drøftelserne, og at der ikke under afstemningen blev afgivet det til en gyldig udtalelse nødvendige antal stemmer.

10 Forbundsregeringen har gjort gældende, at forordningen er vedtaget i strid med væsentlige formforskrifter, fordi proceduren efter artikel 6 i forordning nr. 974/71 og artikel 26 i forordning nr. 2727/75 ikke er blevet iagttaget. Til støtte herfor gør den gældende, at Kommissionen, for at få fremskyndet proceduren, under mødet anførte, at der forelå en »yderst hastende« sag, skønt Kommissionen havde haft mulighed for at træffe de nødvendige foranstaltninger i tide. Desuden havde forvaltningskomiteen, herunder dens tyske medlemmer, ikke haft den fornødne tid til at gennemgå forordningsudkastet, da der end ikke stod to hverdage til rådighed til at forberede udvalgsmødet. Ved så vigtige og vanskelige spørgsmål måtte der mindst have været fastsat en frist på en uge til forberedelsen.

11 Efter Kommissionens opfattelse forelå der, på det tidspunkt, hvor forordningen blev vedtaget, en »yderst hastende« sag i henhold til artikel 3 i den fælles forretningsorden for forvaltningskomiteerne inden for landbrugssektoren. Man kunne nemlig på dette tidspunkt forvente, at der i den efterfølgende periode ville blive foretaget unormalt store interventionsopkøb inden for korn- og sukkersektoren. I september 1984 befandt Fællesskabet sig således i en meget usikker budgetmæssig situation, hvorfor Kommissionen måtte gøre alt, hvad der stod i dens magt for at undgå yderligere økonomiske tab for EUGFL. De problemer, der skulle behandles i forvaltningskomiteerne, var desuden ikke ukendte for forbundsregeringen, idet den havde drøftet dem med Kommissionen siden vedtagelsen af forordning nr. 855/84.

12 Artikel 26, stk. 2, i forordning nr. 2727/75 bestemmer, at forvaltningskomiteen afgiver udtalelse om de udkast til foranstaltninger, Kommissionen har forelagt, inden for en frist, som formanden kan fastsætte »under hensyn til, hvor meget de forelagte spørgsmål haster«. Ifølge artikel 3 i den forretningsorden for forvaltningskomiteerne inden for landbrugssektoren, som blev vedtaget under forvaltningskomiteernes fælles møde den 22. juli 1965 skal indkaldelsen, dagsordenen og udkastet til de påtænkte foranstaltninger normalt være medlemsstaternes faste repræsentanter i hænde senest otte dage før mødet. På begæring af en af medlemsstaternes repræsentanter eller på eget initiativ kan formanden dog i hastesager nedsætte fristen til to hverdage inden mødets afholdelse og i yderst hastende sager sætte spørgsmålet på dagsordenen under selve mødet. Ifølge forretningsordenens

artikel 4 skal formanden, når komiteen har fået forelagt udkastet under selve mødet, på begæring af én af medlemsstaternes repræsentanter udsætte afstemningen herom til slutningen af mødet, eller udsætte mødet til næste dag, såfremt spørgsmålet volder særlige vanskeligheder.

13 Det fremgår af disse bestemmelser, at det er forvaltningskomiteens formand, der afgør, om der foreligger en hastesag eller en yderst hastende sag. Da en sådan afgørelse normalt skal træffes inden for meget korte frister, kan Domstolen kun ophæve formandens afgørelse, såfremt der foreligger en åbenbar fejl eller magtfordrejning. De i sagen foreliggende omstændigheder giver imidlertid ikke grundlag for en sådan antagelse.

14 Ifølge det af Kommissionen oplyste — som ikke bestrides af forbundsregeringen — var der nemlig blevet opkøbt 43 000 tons interventionssukker mellem den 17. og 20. september 1984, mens opkøb af et sådant omfang ikke havde fundet sted i årevis inden for denne sektor. Kommissionen havde derfor god grund til at frygte, at der i de følgende dage ville blive udbudt endnu større mængder. Desuden er der enighed mellem Kommissionen og forbundsregeringen om, at Kommissionens meddelelse af 14. september 1984 i væsentlig grad havde forstærket den allerede herskende usikkerhed på kornmarkedet, og at mange handlende og sammenslutninger derfor havde forsøgt at tilbyde korn til det tyske interventionsorgan, som midlertidigt havde afslået tilbudene, indtil Kommissionen havde truffet endelige foranstaltninger på området. Endelig havde forbundsregeringen selv ved skrivelse af 29. august 1984 anført, at der var opstået så store forstyrrelser på markedet, at erhvervsdrivende i de senere omsætningsled mere og mere var indstillet på at sikre sig gennem salg til interventionsorganet, samt at der kun var mulighed for at begrænse markedstabene og tab på Fællesskabets finanser, såfremt Kommissionen traf en hurtig beslutning. Under disse omstændigheder har formanden for forvaltningskomiteerne ikke overskredet grænserne for sine skønsbeføjelser ved at konstatere, at der på daværende tidspunkt forelå en yderst hastende sag.

15 Vedrørende den tyske regerings argument om, at de tyske medlemmer af forvaltningskomiteen i hvert fald ikke i fornødent omfang kunne gennemgå de af Kommissionen foreslåede foranstaltninger, bemærkes, at regeringen selv flere gange siden maj 1984 havde rettet henvendelse til Kommissionen og opfordret den til at gøre brug af sin beføjelse efter artikel 7 i forordning nr. 855/84 og fastsætte en kompensation for prisfaldet, som skulle finansieres af Fællesskabet. De indbyrdes

drøftelser herom fortsatte indtil mødet i forvaltningskomiteen, således at forbundsregeringen derigennem havdet fået indblik i Kommissionens opfattelse af muligheden for at anvende forordningens artikel 7. Gennem offentliggørelsen af meddelelsen den 14. september 1984 henledte Kommissionen desuden direkte de interesserede parters — herunder medlemsstaternes — opmærksomhed på, at den havde til hensigt, under anvendelse af nævnte artikel 7, at træffe overgangsforanstaltninger vedrørende interventionsopkøbene, som i givet fald kunne finde anvendelse fra datoen for meddelelsens offentliggørelse. Endelig havde den tyske delegation rig lejlighed til under forvaltningskomiteens møde den 20. september 1984 at indhente yderligere instruktioner fra forbundsregeringen og eventuelt begære mødet udsat til næste dag. Herefter kan den fastsatte frist ikke antages at have afskåret forbundsregeringen eller dens repræsentanter i forvaltningskomiteen fra at sætte sig tilstrækkeligt ind i Kommissionens forordningsudkast.

16 Følgelig må den tyske regerings første anbringende forkastes.

Kommissionens bemyndigelse til at udstede forordning nr. 2677/84

17 Forbundsregeringen har anført, at Kommissionen ved artikel 7 i forordning nr. 855/84 blev pålagt at fastsætte en kompensation for det prisfald, som blev påført de tyske virksomheder i afsætnings- og forarbejdningsleddet. I den forbindelse henviser regeringen navnlig til artikel 7's tilblivelseshistorie. Denne bestemmelse blev først indsat i det forordningsudkast, Kommissionen forelagde Rådet, efter at der havde været ført drøftelser herom mellem forbundsregeringen og Kommissionen, og efter at regeringen havde henledt opmærksomheden på det problem, der var opstået på grund af de senere omsætningsleds pristab. Endelig anfører regeringen, at artikel 7 bør fortolkes på grundlag af det generelle princip om, at Fællesskabet er forpligtet til at finansiere samtlige udgifter, der skyldes tab som følge af en prisnedgang beroende på en ændring af de monetære udligningsbeløb. Kommissionens udstedelse af forordning nr. 2677/84 udgjorde derfor en uretmæssig anvendelse af bemyndigelsen i artikel 7 i forordning nr. 855/84.

18 Herom bemærkes, at en bestemmelse i en almengyldig fællesskabsforordning ikke kan fortolkes på baggrund af de drøftelser, der måtte være blevet ført mellem en medlemsstat og en af Fællesskabets institutioner. Artikel 7 i forordning nr. 855/84

giver Kommissionen en generel mulighed for at udstede overgangsforanstaltninger, som var nødvendige bl. a. for at undgå markedsforstyrrelser som følge af den opskrivning af de repræsentative kurser, der fandt sted pr. 1. januar 1985. Hverken bestemmelsens ordlyd eller forordningens betragtninger — som ikke henviser til denne artikel — begrunder den tyske regerings fortolkning og forpligter ikke Kommissionen til at opretholde indkomstniveauet for virksomheder, der sælger eller forarbejder landbrugsprodukter i Forbundsrepublikken Tyskland.

19 En sådan godtgørelse til erhvervsdrivende i senere omsætningsled er heller ikke foreskrevet i andre bestemmelser i fællesskabsretten. Ganske vist skal eksportrestitutioner til tredjeland og interventioner til regulering af landbrugsmarkederne ifølge Rådets forordning nr. 729/70 af 21. april 1970 om finansiering af den fælles landbrugspolitik (EFT 1970 I, s. 196) finansieres af EUGFL's garantisektion, og denne finansieringsforpligtelse er ved Rådets forordning nr. 2746/72 af 19. december 1972 om ændring af forordning nr. 974/71 (EFT 1972 (28. december), s. 20) udtrykkeligt blevet udvidet til monetære udligningsbeløb, som altså herefter betragtes som en del af restitutionerne eller interventionerne. Ifølge Domstolens faste praksis skal EF-rettens bestemmelser om finansiering af beløb over EF-fondene imidlertid fortolkes snævert (jfr. dom af 6. maj 1982 i de forenede sager 146, 192 og 193/81, Baywa, Sml. s. 1503). Herefter kan forordningerne nr. 729/70 og 2746/72 ikke anvendes analogt på godtgørelse af tab, der påføres erhvervsdrivende i afsætnings- og forarbejdningsleddet på grund af prisfald som følge af en revaluering af den repræsentative kurs på tyske mark.

20 Forbundsregeringen har således ikke påvist, at Kommissionen efter artikel 7 i forordning nr. 855/84 var forpligtet til at indføre en ordning, hvorved erhvervsdrivende i de senere omsætningsled blev sikret godtgørelse for det prisfald i Forbundsrepublikken Tyskland, som skyldtes den i forordningen omhandlede opskrivning af den tyske mark, endsige påvist, at det efter artikel 7 var udelukket at træffe andre overgangsforanstaltninger.

21 Forbundsregeringens andet anbringende må derfor forkastes.

Den påberåbte ændring af forordning nr. 855/84 ved forordning nr. 2677/84

22 Endvidere har forbundsregeringen gjort gældende, at Kommissionen med udstedelsen af forordning nr. 2677/84 uretmæssigt ændrede Rådets forordning nr. 855/84. Af sidstnævnte forordning fremgår nemlig, at de ændrede repræsentative kurser for korn, sukker og kartoffelstivelse først skulle træde i kraft i Forbundsrepublikken Tyskland pr. 1. januar 1985. På trods heraf blev tidspunktet for anvendelsen af de ændrede repræsentative kurser i Forbundsrepublikken Tyskland delvis fremrykket med tre måneder ved artiklerne 1, 2 og 3 i forordning nr. 2677/84, selv om Kommissionen i forbindelse med udstedelsen af gennemførelsesbestemmelser er ubeføjet til at ændre Rådets forordning, medmindre Rådet har tillagt den udtrykkelig bemyndigelse hertil. Artikel 7 i forordning nr. 855/84 indeholdt ingen sådan bemyndigelse.

23 Disse argumenter kan ikke tages til følge. Ganske vist skal en bestemmelse, hvorved Kommissionen bemyndiges til at træffe visse overgangsforanstaltninger, normalt fortolkes således, at foranstaltningerne skal udstedes for den periode, der ligger efter ikrafttrædelsestidspunktet for den pågældende ordnings hovedbestemmelser, men det kan ikke udelukkes, at de også kan finde anvendelse inden for den periode, der ligger mellem ordningens offentliggørelse og dens ikrafttræden, forudsat de bevarer deres karakter af overgangsforanstaltninger, og at de er nødvendige for at opfylde formålene med bemyndigelsen.

24 Ved artikel 7 i forordning nr. 855/84 blev der udtrykkeligt givet Kommissionen bemyndigelse til at træffe sådanne overgangsforanstaltninger, som var nødvendige for at undgå markedsforstyrrelser på grund af opskrivningen af den repræsentative kurs på tyske mark. Hvad angår bestemmelserne i forordning nr. 2677/84 er det ubestridt, at disse bestemmelser inden for en vis overgangsperiode havde til formål at undgå forstyrrelser og salg i spekulationsøjemed af de særlige produkter, der er omhandlet i forordning nr. 855/84. For at undgå sådanne forstyrrelser kan det være uomgængelig nødvendigt at gribe ind på et tidligere tidspunkt, hvilket i dette tilfælde godtgøres af det meget store antal produkter, der blev udbudt til interventionsopkøb. Der er intet fremkommet under sagen, som lader formode, at Kommissionen gennem udstedelse af disse bestemmelser har overskredet grænserne for det, som var formålstjenligt og nødvendigt for at opfylde artikel 7's formål.

25 De af Kommissionen ved artiklerne 1, 2 og 3 i forordning nr. 2677/84 trufne foranstaltninger ligger således inden for grænserne af den beføjelse, der er tillagt den ved artikel 7 i forordning nr. 855/84, hvorfor også den tyske regerings tredje anbringende må forkastes.

Den påberåbte tilsidesættelse af forbuddet mod forskelsbehandling

26 Den tyske regering har herom for det første gjort gældende, at artikel 1 i forordning nr. 2677/84 er i strid med forbuddet mod forskelsbehandling, fordi bestemmelsen ikke tager hensyn til, at de erhvervsdrivende, som på grund af en tidlig kornhøst kunne tilbyde interventionsorganet deres produkter, før forordningen trådte i kraft, blev begunstiget som følge af regionale — navnlig klimatiske — forskelle inden for Forbundsrepublikken Tyskland.

27 Vedrørende dette anbringende er det tilstrækkeligt at fastslå, at forordningens artikel 1, stk. 3, udtrykkeligt bemyndiger de tyske myndigheder til at fastsætte de nødvendige bestemmelser for gennemførelse af artikel 1 i Forbundsrepublikken Tyskland, og at den tyske regering følgelig var fuldt ud beføjet til at træffe de nødvendige foranstaltninger for selv at forhindre den forskelsbehandling, regeringen har kritiseret, navnlig ved at foretage en rimelig fordeling af den mængde på 2 500 000 tons, som kunne opkøbes til den tidligere omregningskurs.

28 For det andet har den tyske regering gjort gældende, at forordningens artikel 3, stk. 2, udgør en diskrimination af kartoffelstivelsesfabrikanterne i forhold til andre stivelsesfabrikanter, navnlig dem, der fremstiller stivelse af majs eller korn. På grund af ændringen i den repræsentative omregningskurs og afviklingen af de monetære udligningsbeløb var der sket en forstyrrelse af den tidligere ligevægt mellem priserne på de forskellige stivelsesprodukter, som konkurrerer indbyrdes. De i medfør af artikel 3, stk. 2, i forordning nr. 2677/84 trufne overgangsforanstaltninger havde således ikke været tilstrækkeligt effektive til at genoprette denne ligevægt.

29 Heroverfor har Kommissionen indvendt, at der ikke er godtgjort at være udøvet en sådan forskelsbehandling. For så vidt angår forsyningen med basisprodukter måtte de to kategorier af fabrikanter — henholdsvis af kartoffelstivelse og andre former for stivelse — nemlig antages at befinde sig i omtrent samme situation i anden halvdel af 1984 efter ikrafttrædelsen af artikel 3, stk. 2, i forordning nr. 2677/84. Stivelsesfabrikanterne havde nemlig, for så vidt som de havde anvendt tysk korn, efter Rådets beslutning 84/361 — som indeholdt bemyndigelse til at yde statsstøtte blandt andet til kornproducenter — mulighed for at indkøbe deres

forsyninger efter 1. juli 1984 til omtrent samme priser som priserne pr. 1. januar 1985, mens der for kartoffelstivelsesfabrikanternes vedkommende blev foretaget en nedsættelse af kartoffelpriserne for hele produktionsåret ved forordning nr. 2677/84.

30 Med anbringendets andet led anfægter sagsøgeren kun Kommissionens forordning nr. 2677/84 for så vidt som forordningen ikke var tilstrækkelig til at fjerne en allerede bestående forskelsbehandling, der var forårsaget af Rådets forordning nr. 855/84. Ifølge forbundsregeringen beror den påberåbte tilsidesættelse af det i traktatens artikel 40, stk. 3, 2. afsnit, indeholdte forbud mod forskelsbehandling altså ikke på den i sagen anfægtede kommissionsforordning. I øvrigt har forbundsregeringen på ingen måde godtgjort, at der foreligger en forskelsbehandling, som har fordrejet konkurrencen mellem de forskellige stivelsesarter.

31 Følgelig må såvel første som andet led af anbringendet om, at forbuddet mod forskelsbehandling er tilsidesat, forkastes.

Bestemmelsens indre modstrid

32 Den tyske regering har gjort gældende, at artikel 3, stk. 1, i forordning nr. 2677/84 er behæftet med en indre modstrid og følgelig er i strid med traktatens artikel 190. Efter denne bestemmelse er minimumsprisen på sukkerroer nemlig fastsat på grundlag af en gennemsnitskurs, der ligger mellem den tidligere repræsentative kurs for en periode på tre måneder — hvorunder markedsmekanismerne, bortset fra interventionsprisen, forblev uændret i kraft — og den nye repræsentative kurs for en periode på ni måneder. På grund af artikel 2 i forordning nr. 2677/84, som nedsatte den repræsentative kurs, der var bestemmende for beregningen af opkøbsprisen på interventionssukker, kunne man nemlig ikke længere opnå den oprindelige markedspris, som var bestemt af nævnte opkøbspris.

33 De tal, parterne har fremlagt ved besvarelsen af Domstolens spørgsmål, viser imidlertid, at inden for perioden fra september til december 1984 var markedsprisen på sukker i Forbundsrepublikken Tyskland højere end den tidligere interventionspris, hvorfor de nævnte priser ikke var direkte afhængige af hinanden. Den tyske rege-

ring har således ikke påvist, at den beregning, som ligger til grund for artikel 3, stk. 1, i forordning nr. 2677/84, var urealistisk, og at forordningen var behæftet med en indre modstrid. Også dette anbringende må derfor forkastes.

Den påberåbte tilsidesættelse af princippet om beskyttelse af den berettigede forventning

34 Endelig har den tyske regering gjort gældende, at bestemmelserne i artikel 3, stk. 1 og stk. 2, i forordning nr. 2677/84, som nedsætter minimumspriserne på sukkerroer og kartofler, er i strid med princippet om beskyttelse af den berettigede forventning, fordi de med tilbagevirkende gyldighed greb ind i allerede bestående, og til dels opfyldte kontrakter mellem sukkerroe- og kartoffelproducenterne og forarbejdningsindustrien. Allerede i foråret 1984 havde sukkerroe- og kartoffelproducenterne nemlig truffet deres dispositioner for produktionsåret på grundlag af de beslutninger, Rådet havde truffet, og hvorved minimumspriserne fastsættes forud for ét år ad gangen.

35 Indledningsvis bemærkes, at dette anbringende fra den tyske regering ikke angår forordningens tilbagevirkende gyldighed i egentlig forstand, men beror på, at enhver ændring af de repræsentative kurser nødvendigvis berører forholdene mellem parter, der har indgået langfristede kontrakter. Det gælder navnlig inden for sektorer, hvor EF-ordningen forudsætter, at de pågældende landbrugere og fabrikanter — som det er tilfældet inden for sukkersektoren og kartoffelstivelsessektoren — har indgået kontrakter for et helt produktionsår, såfremt ændringen træder i kraft i løbet af eller forud for produktionsåret, men på et tidspunkt, hvor kontrakterne allerede er indgået.

36 Som Domstolen har fastslået i dommen af 16. maj 1979 (Tomadini, 84/78, Sml. s. 1801) må anvendelsesområdet for princippet om beskyttelse af den berettigede forventning ikke udvides i en sådan grad, at princippet generelt forhindrer, at en ny ordning kan finde anvendelse på de fremtidige virkninger af situationer, som er opstået under den tidligere ordning, hvilket navnlig gælder inden for et område som de fælles markedsordninger, hvor det netop er nødvendigt af hensyn til opfyldelsen af disses formål, at der foretages en konstant tilpasning i forhold til ændringerne i den økonomiske situation inden for de enkelte landbrugssektorer. Dette har også gyldighed for ændringer i de repræsentative kurser.

37 Heraf følger, at også forbundsregeringens sidste anbringende må forkastes, hvorefter Kommissionen i det hele må frifindes.

Sagens omkostninger

38 I henhold til procesreglementets artikel 69, stk. 2, dømmes den part, der taber sagen, til at betale omkostningerne. Da Forbundsrepublikken Tyskland har tabt sagen, bør den betale sagens omkostninger, herunder omkostningerne i sagen om foreløbige forholdsregler.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

DOMSTOLEN

1) **Sagsøgte frifindes.**

2) **Forbundsrepublikken Tyskland betaler sagens omkostninger, herunder omkostningerne i sagen om foreløbige forholdsregler.**

Mackenzie Stuart Kakouris O'Higgins Schockweiler

Bosco Koopmans Due Bahlmann Joliet

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 14. januar 1987.

P. Heim
Justitssekretær

A. J. Mackenzie Stuart
Præsident